

JST wygrywają w sądach miliony, ale problem trwa!

Kategoria: Aktualności

Opublikowano: wtorek, 09, wrzesień 2025 13:43

Katarzyna Sekuła

Odśłony: 705

Z najnowszej analizy Narodowego Instytutu Samorządu Terytorialnego (NIST) wynika, że jednostki samorządu terytorialnego (JST) od lat skutecznie pozywają Skarb Państwa za niedostateczne dotacje na realizację zadań zleconych. Choć orzecznictwo sądów powszechnych jest dla nich w zdecydowanej większości korzystne, problem systemowy pozostaje nierozwiązany i nadal generuje poważne obciążenia dla gmin, powiatów i województw.

Skala wygranych i odzyskanych środków

Z danych obejmujących lata 2011–2025 wynika, że JST odzyskały łącznie 39,74 mln zł, co stanowi 74,72 proc. kwoty ich roszczeń (53,18 mln zł). Samorzady wygrywają średnio w 80 proc. postępowań, choć wysokość zasądzanych kwot nie zawsze odpowiada oczekiwaniom wnoszących pozwy. Zdarza się, że w trakcie procesu roszczenie zostaje skorygowane w dół, ale są też przypadki, w których – na podstawie opinii biegłego – sąd przyznał jednostce kwotę wyższą niż pierwotnie dochodzona.

Najbardziej aktywne w walce o należne środki okazały się gminy, które wniosły 20 pozwów. Najczęściej spory dotyczyły finansowania zadań z zakresu gospodarki nieruchomościami oraz spraw stanu cywilnego.

Nierozwiązany problem systemowy

Mimo korzystnych dla samorządów wyroków, analiza NIST pokazuje, że spory sądowe nie rozwiązują kluczowego problemu, jakim jest niedofinansowanie zadań zleconych. Wiele JST – zwłaszcza mniejszych – rezygnuje z drogi sądowej ze względu na długotrwałość postępowań, wysokie koszty i ryzyko niepowodzenia.

Raport wskazuje na cztery główne problemy:

- Brak precyzyjnych regulacji – niejasne zasady kalkulacji kosztów zadań zleconych powodują niestabilność i nieprzewidywalność w podziale środków publicznych.
- Ograniczona ochrona prawna – mimo formalnego prawa do składania pozwów, udowodnienie przed sądem, że dotacja była niewystarczająca, bywa niezwykle trudne.
- Wysokie koszty i bariery proceduralne – procesy są kosztowne i czasochłonne, co zniechęca JST do dochodzenia swoich praw.
- Niedostatek badań empirycznych – pełna skala niedofinansowania nie została dotąd oszacowana. NIST zapowiada pogłębione studium w tym zakresie jeszcze w 2025 roku.

Samorzady pod presją

Zdaniem ekspertów, problem niedoszacowanych dotacji na zadania zlecone prowadzi do pogłębiania trudnej sytuacji finansowej JST. Brak środków wymusza przesuwanie pieniędzy z budżetów lokalnych, co ogranicza możliwości inwestycyjne i negatywnie odbija się na jakości usług publicznych świadczonych mieszkańcom.

– Dane jasno pokazują, że samorzady mają rację w swoich roszczeniach wobec Skarbu Państwa, ale obecny system nie chroni ich w sposób wystarczający – podkreśla NIST w swoim raporcie.

Co dalej?

JST wygrywają w sądach miliony, ale problem trwa!

Kategoria: Aktualności

Opublikowano: wtorek, 09, wrzesień 2025 13:43

Katarzyna Sekuła

Odsłony: 705

Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego podkreśla, że sprawa wymaga systemowych rozwiązań legislacyjnych, które ustabilizują sposób wyliczania dotacji i zapewnią samorządom środki adekwatne do skali powierzonych im zadań. Do tego czasu jednostki będą prawdopodobnie kontynuować drogę sądową, choć nie dla wszystkich będzie to rozwiązanie dostępne.

Cały raport NIST, zawierający szczegółowe dane i analizy, dostępny jest do pobrania: nist.gov.pl

Źródło: IP